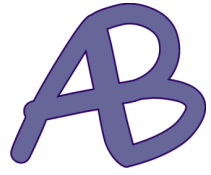

Wykład 3

- Instrukcje sterujące,
- operatory

Instrukcje sterujące

Pętla for - przykłady


```
for ( instrukcja_ini ; wyrażenie_warunkowe ; instrukcja_krok )  
    {  
        tresc_petli ;  
    }
```

- **instrukcja_ini** - instrukcja wykonywana zanim pętla zostanie po raz pierwszy uruchomiona
- **wyrażenie_warunkowe** – wyrażenie obliczane przed każdym obiegiem pętli. Jeżeli jest ono różne od zera, to pętla będzie dalej wykonywana
- **instrukcja_krok** – instrukcja wykonywana po zakończeniu każdego obiegu pętli

Przykład:

Program wypisze n razy tekst „naucze się programować w c++”

```
int main()
{
    cout <<"Ile razy:";
    int ile;
    cin >> ile;
    for (int i=0 ; i < ile; i++)
        cout << i+1 <<": Naucze sie programowac w c++\n";
    return 0;
}
```

Przykład:

Program wypisuje znaki kodu ASCII wraz z ich numerami

```
int main()
{
    for (int i = 28; i < 256; i++)
        cout << "[" << i << "]" << (char)i << " ";
    return 0;
}
```

Ta konstrukcja to rzutowanie typu (ang. type casting) – w tym przypadku konwersja liczby typu int na znak typu char. Umożliwia to wypisanie jej reprezentacji jako symbolu.

Na marginesie - rzutowanie typu (type casting)

Rzutowanie typu (type casting) oznacza konwersję z jednego typu danych na inny.

- **niejawne** (implicit) – gdy kompilator sam dokonuje konwersji, np. przy operacjach na danych przechowywanych w zmiennych różnych typów.
- **jawne** (explicit) – gdy programista sam wskazuje, że konwersja ma zostać wykonana,

Na marginesie - rzutowanie typu (type casting)

Rzutowanie niejawne (implicit) – gdy kompilator sam dokonuje konwersji.

```
int x = 10;
```

```
double y = x; // Niejawne rzutowanie (konwersja) int do double
```


Na marginesie - rzutowanie typu (type casting)

Rzutowanie jawne (explicit) – gdy programista sam wskazuje, że konwersja ma zostać wykonana,

```
double a = 1.0001;  
cout << "a = " << (int)a << endl;
```

Tradycyjna składnia pochodząca z języka C

- prostsza i powszechnie używana,
- niebezpieczna — może wykonać różne rodzaje konwersji (statyczne, reinterpretacyjne, usunięcie const), bez ostrzeżenia.

```
cout << "a = " << static_cast<int>(a) << endl;
```

Bezpieczne podejście preferowane w C++

- Bezpieczniejsza - pozwala tylko na dozwolone, jawne konwersje (np. między typami liczbowymi, w hierarchii klas),
- Kompilator lepiej analizuje rzutowania i może ostrzegać przed błędami.

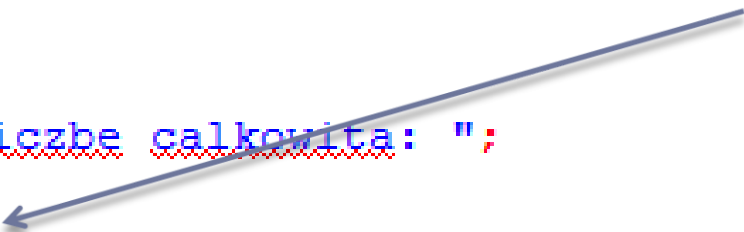

Przykład – niestandardowe wykorzystanie pętli for

Program wylicza liczbę cyfr podanej liczby całkowitej.

```
#include <iostream>

using namespace std;
int main()
{
    long n;
    int c;
    cout << "Podaj liczbę całkowitą: ";
    cin >> n;
    for (c=1; n/=10; c++) ;
    cout << "Liczba cyfr wynosi: " << c << endl;
    return 0;
}
```


Pusta pętla for pozornie „nic nie robi”

Operacja która ma być wykonywana w pętli czyli dzielenie przez 10 wstawiona jest w miejsce warunku.

Wynik tej operacji, czyli wynik dzielenia, interpretowany jest jako wartość logiczna:

- Jeżeli wynik dzielenia jest większy od zera rozumiany jest jako prawda i pętla wykona się jeszcze raz.
- W momencie gdy wynik będzie równy zero pętla zostanie zatrzymana.

Uwaga: takich sztuczek nie stosujemy w językach wyższego poziomu

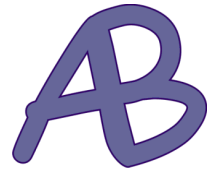
Pętla for – pętla w pętli

Przykład: tabliczka mnożenia – przykład pętli zagnieżdżonej (pętla w pętli)

```
#include <iostream>

using namespace std;

int main()
{
    int i, j;
    for(i=1; i<=10; i++)
    {
        for(j=1; j<=10; j++)
        {
            cout << (i*j) << "\t";
        }
        cout << endl;
    }
    return 0;
}
```

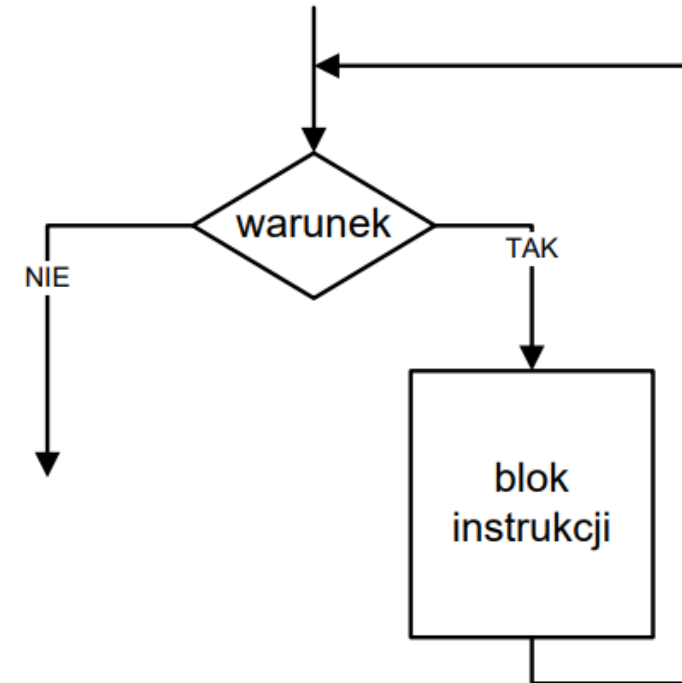

Instrukcje sterujące

Pętla while


```
while (warunek) instrukcja;  
.....  
while (warunek)  
{  
    instrukcja_1;  
    instrukcja_2;  
}
```


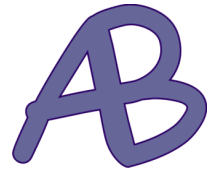
// pętla wyświetlająca liczby 1, 2, 3 ...

```
int i = 1;  
while( i <=10 ) cout << i++ << " ";
```

Przykład:

pętla wypisująca liczby od 1 do 10

```
int i = 1;  
while( i <=10 ) cout << i++ << ", ";
```


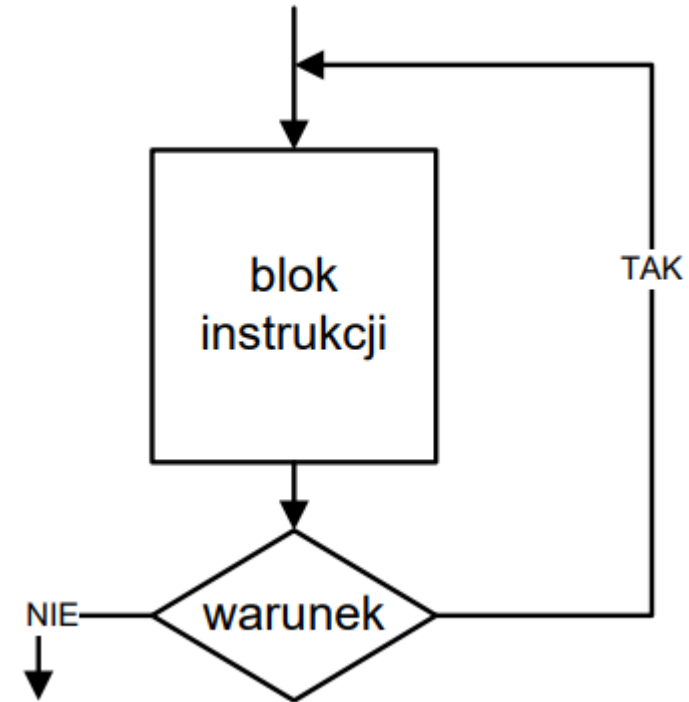
Instrukcje sterujące

Pętla while


```
do  
    instrukcja;  
while ( warunek );
```

```
do  
{  
    instrukcja_1;  
    instrukcja_2;  
}  
while ( warunek );
```


Przykład:

pętla wypisująca liczby od 1 do 10 (włącznie)

```
int i = 1;
do
{
    cout << i << " ", " ";
    i = i + 1;
} while (i <= 10);
```


Pętla While

Przykład:

Program wylicza
liczbę cyfr podanej
liczby całkowitej –
wersja II

```
#include <iostream>
#include <cstdlib> // dla std::abs

using namespace std;

int main()
{
    int liczba;
    cout << "Podaj liczbę całkowitą: ";
    cin >> liczba;
    // Obsługa przypadku 0 (logika pętli by to pominęła)
    if (liczba == 0)
    {
        cout << "Liczba cyfr: 1" << endl;
        return 0;
    }

    // Bierzemy wartość bezwzględną, algorytm działał też na liczbach ujemnych
    int kopia = abs(liczba);
    int licznik = 0;

    while (kopia > 0)
    {
        kopia /= 10;
        licznik++;
    }
    cout << "Liczba cyfr: " << licznik << endl;
    return 0;
}
```

Instrukcje break i continue

break - kończy wykonywanie najbliższej otaczającej pętli lub instrukcji warunkowej, w której występuje. Jeśli po końcu przerwanej instrukcji występuje kolejna, sterowanie przechodzi do niej.

Przykład:

Pętla kończy się po wypisaniu $i = 4$

```
for (int i = 1; i < 10; i++)  
{  
    cout << i << '\n';  
    if (i == 4)  
        break;  
}
```

Wyjście z pętli

Instrukcje break i continue

Instrukcja **break** jest używana z instrukcją warunkową **switch**, a także z instrukcjami pętli **do**, **for** i **while**.

W instrukcji **switch**, instrukcja **break** powoduje, że program wykonuje kolejną instrukcję, która występuje po instrukcji **switch**. Bez instrukcji **break**, wykonywane są wszystkie instrukcje od dopasowanej etykiety **case** do końca instrukcji **switch**, łącznie z klauzulą **default**.

W pętlach, instrukcja **break** kończy wykonywanie najbliższej otaczającej instrukcji **do**, **for** lub **while**. Sterowanie przechodzi do instrukcji następującej po zakończonej, jeśli taka istnieje.

lbreak - przykład

Program wczytuje i sumuje liczby, aż do podania pierwszej liczby ujemnej

```
int main()
{
    int x;
    int suma = 0;
    while(1)
    {
        cout << "x=";
        cin >> x;
        if (x < 0)
            break;
        suma = suma + x;
    }
    cout << "suma=" << suma;
    return 0;
}
```


continue - wymusza przekazanie kontroli do wyrażenia kontrolującego najmniejszej pętli **do**, **for**, lub **while**.

Przykład:

Pętla wypisze liczby od 1 do 10 pomijając liczbę 5

```
for (int i = 1; i <= 10; i++)  
{  
    if (i == 5) continue;  
    cout << i << '\n';  
}
```


Powrót na górę pętli
(z pominięciem instrukcji
poniżej continue)

Instrukcja break i continue

continue – przykład – program wczytuje 5 liczb naturalnych. Próby podania liczby ujemnej ignoruje

```
const int LICZBA = 5;
int main()
{
    int ile = 0, suma = 0, x;
    do
    {
        cout<<"x("<<ile+1<<" )=";
        cin>>x;
        if(x<0) continue;
        suma +=x;
        ile++;
    } while (ile<LICZBA);
    cout<<"suma="<<suma;
    return 0;
}
```

Instrukcje break i continue

Przykład:

Algorytm Euklidesa – wersja 2

```
#include <iostream>
using namespace std;
int main()
{
    unsigned int a, b;
    cout << "a = ";    cin >> a;
    cout << "b = ";    cin >> b;
    while (1)
    {
        if (a>b) a-=b;
        else if (a<b) b-=a;
        else break;
    }
    cout << "NWP(a,b) = " << a << endl;
    return 0;
}
```

Pętla nieskończona

Wyjście z pętli

Instrukcja return

return - kończy wykonywanie funkcji i zwraca sterowanie do funkcji wywołującej (lub do systemu operacyjnego, jeśli kontrola zostanie przeniesiona z funkcji main). Wykonanie wznowia działanie w funkcji wywołującej w punkcie bezpośrednio po wywołaniu.

```
int normalizuj (int a)
{
    if (a>0) return(a);
    else if (a<0) return (-a);
    else return (0);
}
```


Operator

Operatory arytmetyczne:

$a = b + c;$ // dodawanie

$a = b - c;$ // odejmowanie

$a = b * c;$ // mnożenie

$a = b / c;$ // dzielenie

$a = b \% c;$ // modulo – reszta z dzielenia

Priorytet operatorów arytmetycznych jest taki sam, jak w matematyce. Czyli zapis:

$a + b \% c * d - f$

oznacza to samo co

$a + (b \% c) * d - f$

Operatory arytmetyczne – zapis skrócony:

Dodawanie	$x = x + y;$	$x += y;$
Odejmowanie	$x = x - y;$	$x -= y;$
Mnożenie	$x = x * y;$	$x *= y;$
Dzielenie	$x = x / y;$	$x /= y;$
reszta z dzielenia	$x = x \% y;$	$x \% = y;$

Operatory inkrementacji i dekrementacji

i++ ; // inkrementacja - oznacza to: $i = i + 1$

i-- ; // dekrementacja – oznacza to: $i = i - 1$

Operatory te mogą mieć dwie formy:

- **Prefix: ++a** (przed argumentem) - najpierw zmienna jest zwiększana o 1, następnie ta zwiększona wartość staje się wartością wyrażenia.
- **Postfix: a++** (po argumentem) - najpierw brana jest stara wartość zmiennej i ona staje się wartością wyrażenia, a następnie zwiększany jest on o 1

Operator przypisania

Każde przypisanie samo w sobie jest także wyrażeniem mającym taką wartość, jaka jest przypisywana.

Zatem wartość wyrażenia $(x = 2)$ jako całości jest równa 2

Operatory relacji

<	mniejszy
<=	mniejszy lub równy
>	większy
>=	większy lub równy
==	czy równy
!=	czy różny

Uwaga na błąd:

```
int a = 10;  
int b = 20;  
if (a=b) ..... // zamiast if (a==b)...
```

Nie jest błędem, tyle że oznacza

```
if (20) ..... // ogólnie if (b != 0) .....
```


Operatory sumy logicznej i iloczynu

- ||** - sumę logiczną - operację logiczną LUB (alternatywa)
- &&** - iloczyn logiczny - czyli operację I (koniunkcja)

„prawda” daje rezultat 1, a wynik „fałsz” daje rezultat 0

Wyrażenia logiczne tego typu obliczane są od lewej do prawej.
Kompilator oblicza wartość wyrażenia dotąd, dopóki na pewno nie wie jaki będzie wynik.

Np.: jeżeli w wyrażeniu

`(a == 0) && (b != 10) && (c > 100)`

A będzie różne od zero, kolejne porównania nie będą wyliczane

Przykłady algorytmów

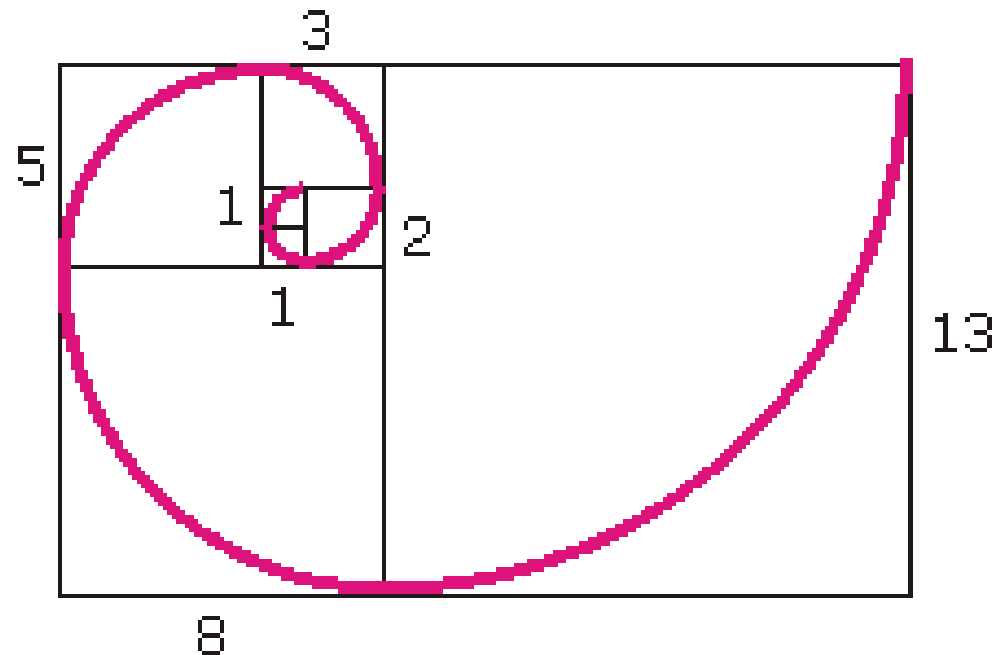

Ciąg Fibonacciego

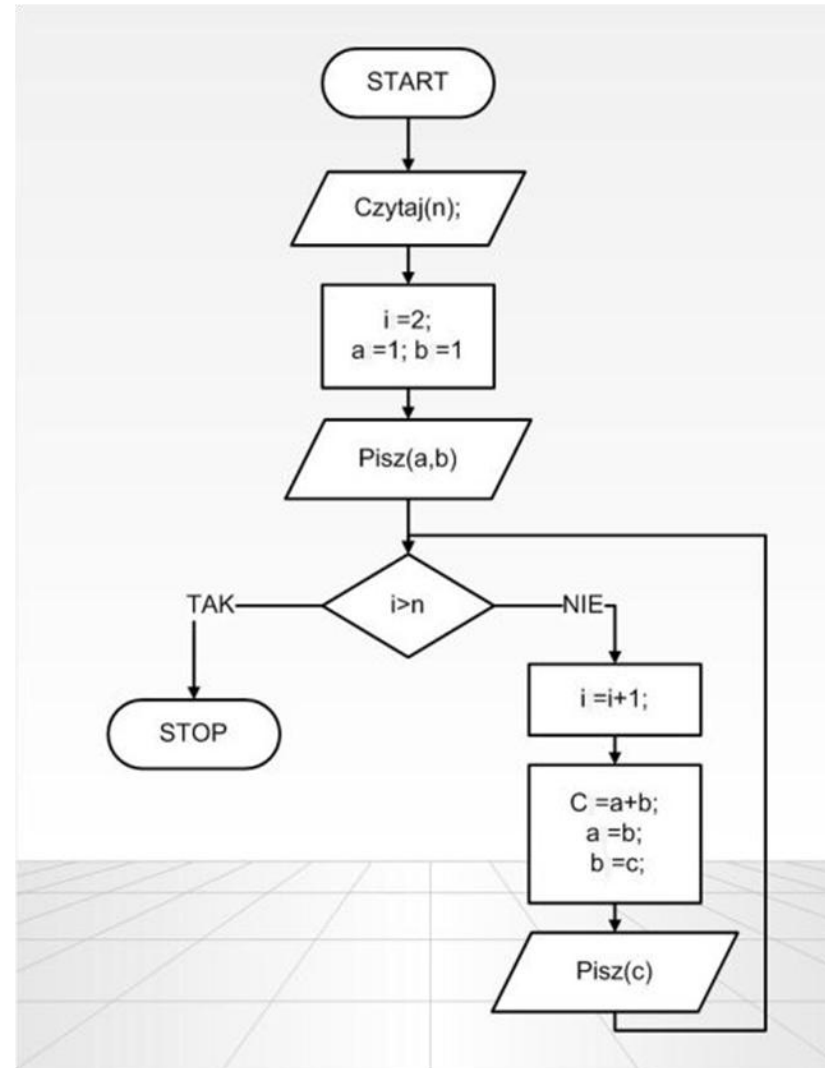
Ciąg Fibonacciego to ciąg liczb, w którym:

- pierwszy wyraz jest równy **1**,
- drugi jest równy **1**,
- każdy następny jest **sumą dwóch poprzednich**.

Ciąg Fibonacciego

- pierwszy wyraz jest równy **1**,
- drugi jest równy **1**
- każdy następny jest **sumą dwóch poprzednich**.

Pętla for

```
1  #include <iostream>
2  using namespace std;
3  int main()
4  {
5      int n, a1=1, a2=1, temp;
6
7      cout << "Ile elementow wyliczyc? ";
8      cin >> n;
9      if(n<=1)
10         cout << a1 << " ";
11     else if (n<=2)
12         cout << a1 << " " << a2 << " ";
13     else
14     {
15         cout << a1 << " " << a2 << " ";
16         for (int i=3; i<=n; i++)
17         {
18             temp = a1 + a2;
19             a1 = a2;
20             a2=temp;
21             cout << a2 << " ";
22         }
23     }
24     return 0;
25 }
```

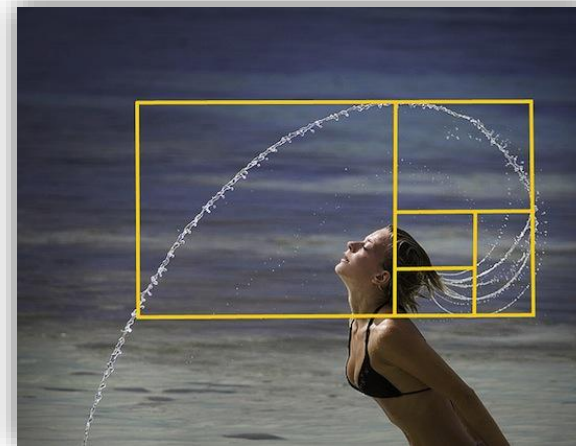
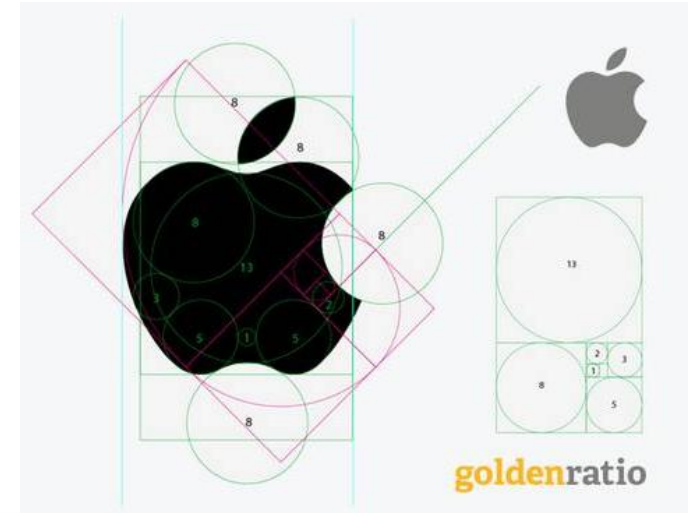
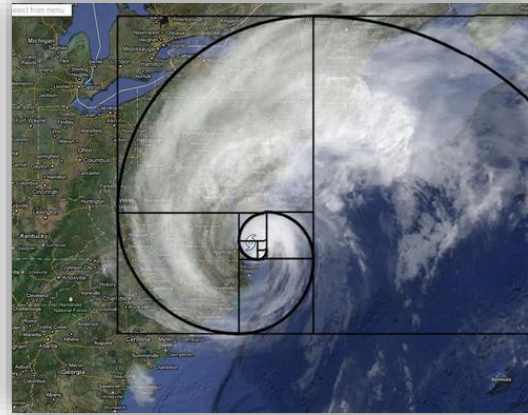
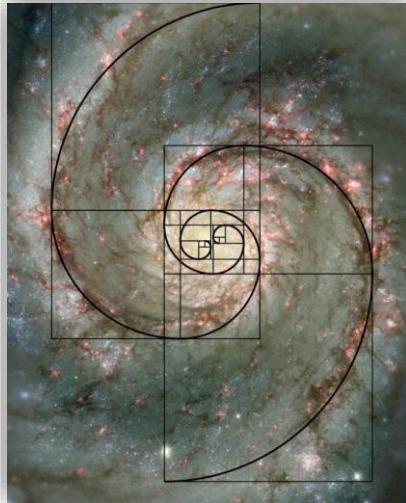
Przykład:

Ciąg Fibonacciego

Wersja iteracyjna

fib={1,1,2,3,5,8,13,21,.....}

Ciąg Fibonacciego – reprezentacja graficzna

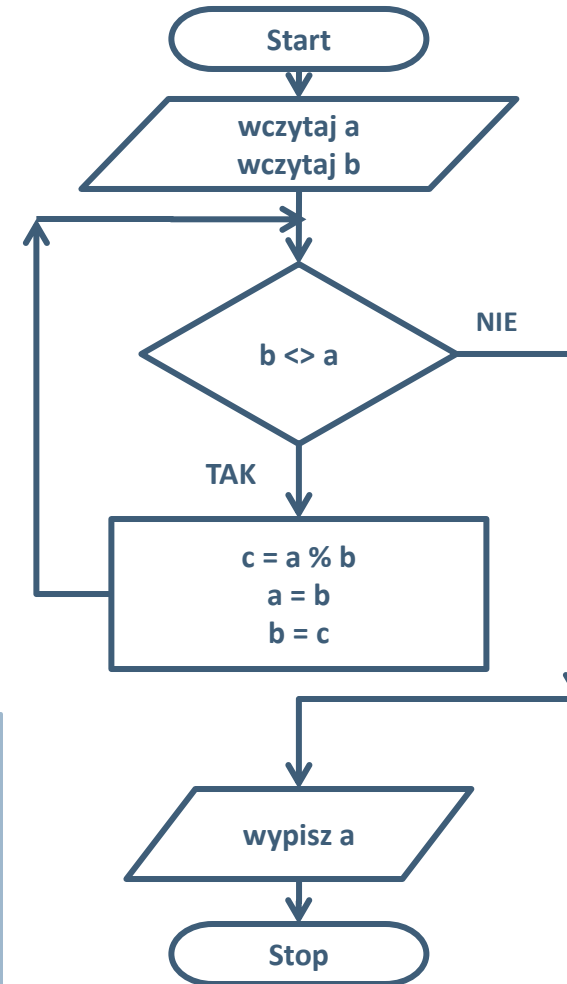
Trochę historii

Algorytm Euklidesa – obliczanie największego wspólnego dzielnika dwóch liczb naturalnych.

$$NWD(a, b) = \begin{cases} a & \text{dla } b = 0 \\ NWD(b, a \bmod b) & \text{dla } b \geq 1 \end{cases}$$

1. Dane są dwie liczby naturalne a i b.
2. Oblicz c jako resztę z dzielenia a przez b
3. Zastąp a przez b, zaś b przez c.
4. Jeżeli b = 0, to szukane NWD wynosi a, w przeciwnym wypadku wróć do punktu drugiego i kontynuuj.

NWD(liczba całkowita a, liczba całkowita b)
dopóki b różne od 0
 c = reszta z dzielenia a przez b
 a = b
 b = c
zwróć a

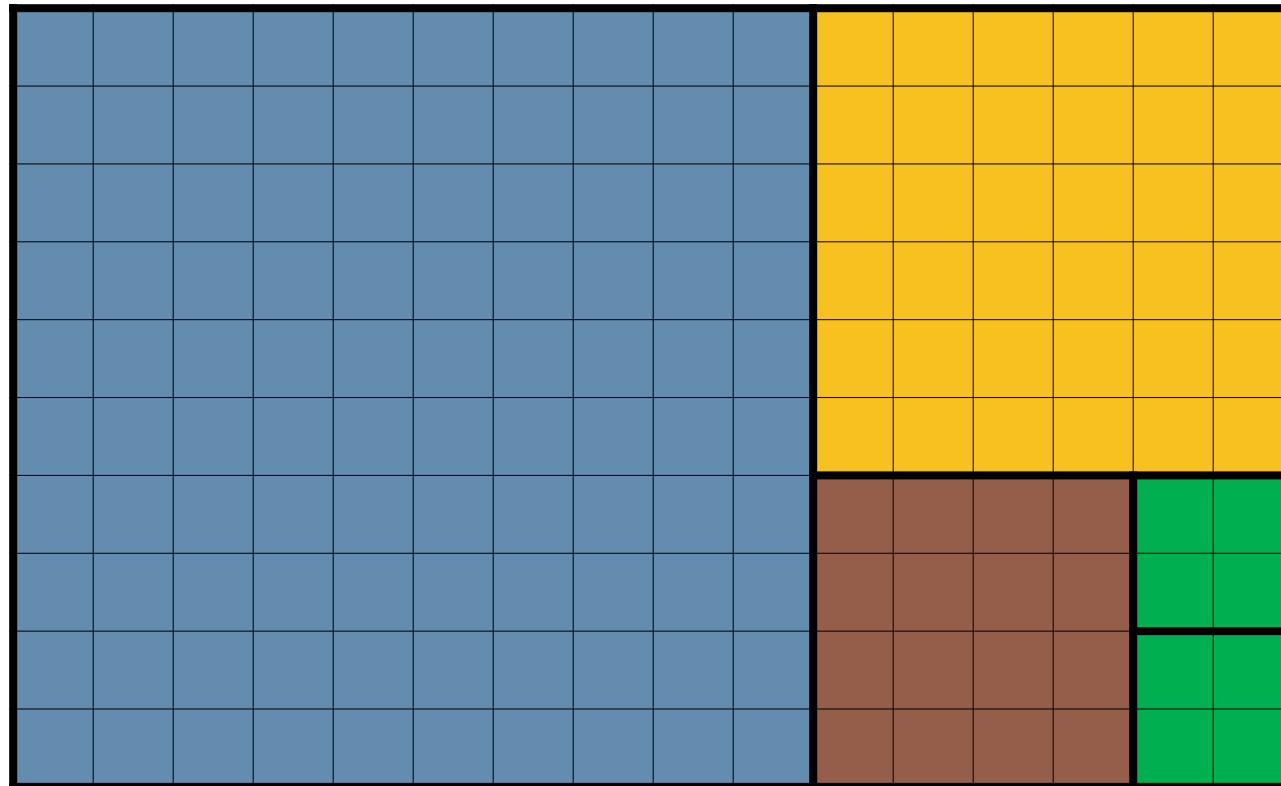

Trochę historii

Algorytm Euklidesa – obliczanie
największego wspólnego dzielnika
dwóch liczb naturalnych.

16

10

Pętla while

Przykład:

Algorytm Euklidesa

```
#include <iostream>
using namespace std;
int main()
{
    unsigned int a, b;
    cout << "a = ";    cin >> a;
    cout << "b = ";    cin >> b;
    while (a!=b)
        if (a>b) a-=b; else b-=a;
    cout << "NWP(a,b) = " << a << endl;
    return 0;
}
```


Literatura:

W prezentacji wykorzystano przykłady i fragmenty:

- Grębosz J. : ***Symfonia C++, Programowanie w języku C++ orientowane obiektowo***, Wydawnictwo Edition 2000.
- Jakubczyk K.: *Turbo Pascal i Borland C++ Przykłady*, Helion.

Warto zajrzeć także do:

- Sokół R. : ***Microsoft Visual Studio 2012 Programowanie w Ci C++***, Helion.
- Kernighan B. W., Ritchie D. M.: ***język ANSI C***, Wydawnictwo Naukowo Techniczne.

Dla bardziej zaawansowanych:

- Grębosz J. : ***Pasja C++***, Wydawnictwo Edition 2000.
- Meyers S.: ***język C++ bardziej efektywnie***, Wydawnictwo Naukowo Techniczne